

Характерным для их рисами з'являюцца: змена сіл гучання; паступовае паскарэнне ці замаруджванне тэмпу; плаўнасць або перарывістасць выканання танцавальнага руху.

Вялікім, але не абсалютным значэннем для харэаграфічнага вобраза з'яўляецца метр. Метрам у музыцы называюцца паслядоўнасць акцэнтаваных і неакцэнтаваных адрэзкаў часу, якія паслядоўна паўтараюцца. Метр выкарыстоўваецца для арганізацыі музычных гукаў праз іх розныя акцэнтаванасці. Метр у танцавальным мастацтве таксама, як і тэмп, у значнай ступені вызначае характар пластычнага голасу, да асновы яго рытмічнай арганізацыі. Аднак пластычная «мова» спецічнага вобраза ў рэдкіх выпадках зводзіцца толькі да адбівання кожнай метрычнай долі такта. Звычайна арганізацыя танцавальнага руху больш свабодная: можа супадаць з музычным метрам, але можа і драбіцца, і ўзбуйняцца.

Адыгрываючы ў танцы ролю, хутчэй арганізуючы, чым змастоўваючы, музычны рытм аказвае яшчэ больш значнае ўздзеянне на танцавальны вобраз. Рытмам (грэч. *rhythmos* - суразмернасць, стройнасць) у музыцы называюцца арганізаваныя паслядоўнасці гукаў аднолькавай ці рознай працягласці. У танцавальным мастацтве рытм - гэта найбольш свабодна вар'іруемая характарыстыка танцавальнага вобраза, якая пры адзінстве тэмпу і метра развіваецца адносна аўтаномна.

Для ўзманення індывідуальнасці і непаўторнасці танцавальнага вобраза выкарыстоўваюцца інтанацыйныя ўпрыгожванні мелізмы (грэч. *melisma* - весня, іслоды). Да іх адносяцца фаршлаг, маршэнт, грукета, грэль. Усе гэтыя прыёмы ўносяць у асэнс танца элементы бясконасці і бесперапыннасці, узмацняюць афарбаванасць і пранітаванасць пластычнага голасу, ўзбагачаюць яго новымі выразнымі адценнямі і палютанамі. Адукацыйны выразны магчымасці музычных афарбовак, неабходна адзначыць, што яны, будучы вытокамі яркіх выяўленняў мужччай гармоніі ў танцы, звычайна ўзбагачаюць лексічны арсенал танцавальнага вобраза, ствараюць тую ігру фарбаў, тонаў, адценняў, з якой у выніку складваецца шматколернасць музычна-пластычнага вобраза.

Лысянкова В.В.,
ст. выкладчык

УДАСКАНАЛЕННЕ МЕТОДЫКІ НАВУЧАННЯ І ВЫХАВАННЯ НАВУЧЭНЦАЎ У ШКОЛЕ МАСТАЦТВАЎ

Дзіцячая школа мастацтваў - свасасблівая пазаншкольная ўстанова, якая выконвае функцыі

прафесійнага і агульнаэстэтычнага выхавання. Гэты сінтэз ставіць перад настаўнікамі шэраг спецыфічных праблем, патрабуе ўважліва вывучаць і беражліва захоўваць прафесійныя традыцыі, шырсака выкарыстоўваць новыя прагрэсіўныя метады эстэтычнага выхавання дзяцей.

У эстэтычным выхаванні падрастаючага пакалення вялікую ролю адыгрывае харэаграфічная адукацыя, асновай якой з'яўляецца класічны танец. У адзначанай адукацыі вялікая роля належыць комплекснаму падыходу. Ён спалучаецца з дапаможнымі карэкцыйнымі практыкаваннямі на першым годзе навучання, што паялячае засваенне дзецьмі рухаў экзерсісу, паскарае фарміраванне балетнай паставы, развіццё выкаратнасці ног.

Навучанне класічнаму танцу праходзіць ва ўзрэмасувязі з музыкай. З першых крокаў музыка ўводзіць вучня у свет мелодый, рытму і тэмпу. Падбор музычнага матэрыялу для суправаджэння ўрокаў класічнага танца павінен садзейнічаць правільнаму ўспрыманняму музыкі і фарміраванню ўмення перадаваць яе змест праз пластыку і танец. Вучэбны музычна-харэаграфічны матэрыял павінен быць даступным для ўспрымання. Адною з мэт навучання з'яўляецца фарміраванне эмацыянальных адносін да музыкі праз яе вобразную напоўненасць.

Праца над музычна-пластычным матэрыялам уяўляе сабой працэс, у якім падрабязны аналіз руху і эмацыянальна-слыхавога ўспрымання накіраваны на адну мэту - удасканаленне выканання.

Настаўнік павінен працяўляць гібкасць у надыходзе да кожнай канкрэтнай групы навучэнцаў, твораць вырашаць пытанні, якія ставіць перад ім вучэбны працэс. Пры гэтым галоўная мэта настаўніка - пошук метадаў працы, якія забяспечыць у складаных, спецыфічных умовах працы харэаграфічных аддзяленняў школ мастацтваў высокую якасць навучання, засваенне неабходных ведаў, уменняў і навыкаў.

Іх нельга проста «атрымаць», яны засвойваюцца і фарміруюцца ў выніку псіхічнай актыўнасці самога навучэнца. Навучэнец успрымае ўказанні настаўніка слыхам і вачыма, а адказвае рухамі цела. Перавод слыхавай і зрокавай інфармацыі на мову рухаў схаваны ад настаўніка. Аб тым, наколькі карэктна вучыць зразумець яго, настаўнік мяркуе па выкананні рухаў. І калі яны памылкова выкананы, настаўнік зноў тлумачыць, паказвае і патрабуе паўтарэння. Гэтыя частыя недакладныя паўторы, на-першыя, займаюць шмат часу, па-другое, ставяць галоўны мозг, цэнтральную нервовую сістэму. Вельмі часта вучні выдатна ведаюць усё правільна выканання практыкавання, усё растлумачыць і пакажуць, але выканаць патрэб-

ным чынам не могуць. Гэта залежыць ад таго, наколькі паспяхова функцыяніруюць праграміруючая і выканаўчая сістэмы, наколькі добра яны ўзасмасвязаны.

Жыліўская Н.Л.
выкладчык

ВЫХАВАЎЧАЯ РОЛЯ І ЭСТЭТЫЧНАЕ ЎЗДЗЕЯННЕ ФАЛЬКЛОРУ НА СТУДЭНТАЎ У ПЕРЫЯД ІХ РАБОТЫ З ФАЛЬКЛОРНЫМ МАТЭРЫЯЛАМ

У працэсе выкладання вакальных і дырыжорска-харавых дысцыплін работа з песенным фальклорным матэрыялам займае адно са значных месцаў. Гэта абумоўлена багаццем і разнастайнасцю народнага мастацтва беларусаў. У ім увасоблены вялікі вопыт пакаленняў. Дамінуючае месца ў фальклоры займае народная песня. Яна адлюстроўвае свабодалюбвы характар беларусаў, іх працоўную дзейнасць, сацыяльныя і сямейныя адносіны. У песнях выказаны думкі, пачуцці і жаданні народа-аўтара.

Цяжка пераацаніць выхаваўчую ролю фальклору і яго ўздзеянне на духоўнае жыццё народа. Творы фальклору вучаць любіць свой край, родную мову, з павагай адносіцца да людзей, захоўваць самабытнасць сваёй нацыянальнай культуры. З фальклорным песенным матэрыялам студэнт сутыкаецца на працягу ўсіх гадоў навучання ва ўніверсітэце: спачатку на занятках па спецыяльнасцях, дзе ён набывае неабходныя тэарэтычныя веды (тут прадуцтваюцца міжпрадметныя сувязі), потым на практычных занятках (фальклорныя экспедыцыі, вытворчая практыка, праца ў сваіх калектывах), дзе ён ужо самастойна выкарыстоўвае набытыя веды. І на працягу ўсёй працы з фальклорным матэрыялам ад студэнта патрабуюцца не толькі беражлівыя адносіны да багацця народнай творчасці, але і ўменне данесці да слухача ўсю прыгажосць гучання песні, паказаць каларыт народных абрадаў.

Вось таму з самага пачатку працы выкладчык навінен навучыць студэнтаў карыстацца гэтым матэрыялам, ведаць яго. Выкладчык ставіць перад сабой мэту накіраваць работу на пашырэнне музычнага і агульнакультурнага кругагляду студэнтаў, ведаць разнастайныя фальклорныя творы, надрыхтаваць студэнтаў да самастойнай працы над творамі, умець уссбакова аналізаваць іх.

Выхоўваць у студэнтаў навыкі музычнага мыслення, палітычнага разумення зместу фальклорнага твора, развіваць мастацкі густ, неабходны для збору і падбору якаснага рэпертуару

для народных хароў і фальклорных ансамбляў, - гэта задачы выкладчыка. Яму патрэбна пераканаць студэнтаў у неабходнасці набыцця тэарэтычных і практычных ведаў, якія павінны дапамагчы ім выпрацаваць разнастайныя навыкі, гавучыцца рабіць запіс народных песень у адпаведнасці з патрабаваннямі навуковай фалькларыстыкі. І яшчэ вельмі важна ў перыяд навучання пачаць выкарыстоўваць набытыя навыкі ў практыцы.

Працэс нацыянальна-культурнага адраджэння на Беларусі ў апошнія гады ўсё больш і больш павышае зацікаўленасць грамадскасці народнымі формамі мастацтва, асабліва музычнага фальклору. Гэта выклікана высокімі мастацкімі якасцямі народных песень, прыпевак, прыказак і твораў іншых жанраў. Раскрытая на занятках выкладчыкам у яркіх паэтычных вобразах гісторыя жыцця працоўных зольна зацікавіць студэнта, абудзіць, ускалыхнуць у ім пачуцці любові да роднага краю і замілавання ім, сыноўняй гордасці за гераічнае мінулае і сучаснае свайго народа. Жывыя паэтычныя словы ў спалучэнні з цудоўнымі мелодыямі раскрываюць багацце народнай душы, сілу і моц народнага духу, узмацняюць веру студэнтаў ў вялікую будучыню свайго народа, яго шчаслівае заўтра.

Снапкова Л.В.,
ст.выкладчык

НЕКАТОРЫЯ АСАБЛІВАСЦІ РАБОТЫ З ДЗІЦЯЧЫМ ФАЛЬКЛОРНЫМ КАЛЕКТЫВАМ

У наш нялегкі час у большасці ўстаноў культуры перасталі існаваць выдатныя хары, якія мелі званне «народны» і выдатную гісторыю свайго развіцця. Народная песня - аснова музычнай культуры, найвялікшае музычна-паэтычнае дасягненне народа. Далучэнне дзяцей да народнай музыкі набывае ў цяперашні час асаблівую актуальнасць. За апошнія гады шырокае развіццё ў дзіцячай самадзейнасці атрымаў фальклорны ансамбль. Фальклору адводзіцца значная роля ў справе духоўнага і эстэтычнага выхавання дзяцей. Таму ў курс «Метадыка работы з харавым калектывам» уведзены раздзел работы з дзіцячым фальклорным калектывам.

Работа па засваенню народнай спадчыны ў дзіцячых фальклорных калектывах мае шэраг спецыфічных асаблівасцей, якія адрозніваюць яе ад работы з дарослым народным хорам, а таксама з дзіцячым калектывам акадэмічнага тыпу. Асноўныя задачы выкладчыка ў рабоце з будучымі кіраўнікамі дзіцячых фальклорных калектываў наступныя: